

Täysistunto

Tiistai 7.2.2017 klo 14.04—17.46

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 270/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskustelua tästä asiakohdasta käydään klo 15.45 saakka. Keskustelua jatketaan tarvittaessa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Mikäli keskustelu päättyy ennen klo 15.45, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eli 9. asiakohtaan.

Keskustelu

14.08 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käräjäoikeusverkostoa kehitetään kahdessa eri hankkeessa, joista laaditaan erilliset hallituksen esitykset. Käräjäoikeusverkoston kehittämishankkeessa on arvioitu käräjäoikeusverkostoa kokonaisuutena, ja tätä koskeva hallituksen esitys on nyt siis eduskunnan käsiteltävänä. Toisena on summaaristen riita-asioiden käsittelyn kehittämishanke, jota koskeva työryhmän mietintö julkaistaan lähipäivinä.

Ehdotuksista:

Nyt käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä toteutettaisiin käräjäoikeuksien rakenneuudistus. Uudistuksella kehitettäisiin käräjäoikeusverkostoa siten, että sen jälkeen Suomessa olisi 20 käräjäoikeutta nykyisten 27 oikeuden sijaan. Käräjäoikeuspaikkakunnat olisivat Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Maarianhamina, Mikkeli, Oulu, Pori, Rovaniemi, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa. Käräjäoikeuksia yhdistettäisiin seuraavasti: Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudet Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudeksi; Hyvinkään käräjäoikeuden tuomiopiirin pohjoiset kunnat ja Kanta-Hämeen käräjäoikeus Kanta-Hämeen käräjäoikeudeksi; Hyvinkään käräjäoikeuden tuomiopiirin eteläiset kunnat, Itä-Uudenmaan, Tuusulan ja Vantaan käräjäoikeudet Itä-Uudenmaan käräjäoikeudeksi; Kemi-Tornion ja Lapin käräjäoikeudet Lapin käräjäoikeudeksi; Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan käräjäoikeudet Pohjanmaan käräjäoikeudeksi sekä Oulun ja Ylivieska-Raahen käräjäoikeudet Oulun käräjäoikeudeksi. Käräjäoikeuksien toimipaikkojen määrää vähennetään nykyisestä 57:stä 36:een. Oikeuksien 20 hallinnollisen kanslian lisäksi erillisiä kanslioita jäisi neljälle ja istuntopaikkoja 12 paikkakunnalle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

Uudistuksella tarkistettaisiin myös eräiden erityisasiaryhmien tuomiopiirijakoa. Asia-ryhmät edellyttävät erityistä asiantuntemusta, mikä puoltaa keskittämistä nykyistä harvempiin kärjäoikeuksiin.

Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2019 alusta.

Uudistus perustuu oikeusministeriön vuonna 2013 laatimaan oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan vuosille 13—25. Ohjelman toimeenpano on pääministeri Sipilän hallituksen toimintasuunnitelmassa yhtenä keskeisenä kivijalkahankkeena. Sitä toteutetaan oikeudenhoidon kehittämisohjelman mukaisesti. Ohjelman mukaan toimintaympäristön muutoksiin vastataan oikeusministeriön hallinnonalalla rakenneuudistuksilla, palveluiden ja prosessien sähköistamisellä sekä lainsäädännön ja menettelyjen sujuvoittamisella.

Kärjäoikeuksien rakenneuudistuksen toteuttaminen on yksi ohjelman keskeisistä hankkeista. Taustalla on useita tekijöitä: 1) Oikeudellisen ympäristön monimutkaistuminen edellyttää tuomioistuinten henkilöstöltä vahvaa yleis- ja erityisosaamista sekä myös kielellistä ja teknistä osaamista. 2) Meneillään oleva tuomioistuinlaitoksen henkilöstön ikärakenteesta johtuva eläköityminen on osaltaan iso muutostekijä. 3) Vireillä on myös useita muita hankkeita, kuten jo mainittu summaaristen asioiden käsittelyn kehittäminen sekä sakkomenettelyn käyttöalan laajentaminen ja oikeudenkäyntiprosessien keventäminen, joilla on huomattava vaikutus kärjäoikeuksissa käsiteltävien asioiden määrään. 4) Myös asiointi kärjäoikeuksissa on muuttunut ja muuttuu edelleen. Sähköistä asiointia ja videoneuvottelun käyttöä kehittämällä voidaan luoda uudenlaisia tapoja palvella kansalaisia. 5) Digitalisaation mukanaan tuomat mahdollisuudet tulee hyödyntää täysimääräisesti. Vireillä olevalla syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten asian- ja dokumentinhallinnan kehittämishankkeella, niin sanotulla Aipa-hankkeella, sekä muilla sähköistä asiointia lisäävillä toimenpiteillä, kuten videoneuvottelujen käytön lisäämisellä, on suuri merkitys tuomioistuinlaitoksen työskentelytapojen muutokselle ja kehittämiselle. 6) Lainkäytön painopistettä on viime vuosina siirretty entistä enemmän kärjäoikeuksiin. Se asettaa entistä suurempia vaatimuksia lainkäytön laadulle. 7) Tuomioistuinten toiminnalle paineita asettavat myös vallitseva valtiontaloudellinen tilanne ja sen myötä niukkenevat resurssit. Tuomioistuinten toimintakyvyn ja lainkäytön laadun turvaaminen edellyttää uusia, tehokkaampia keinoja järjestää tuomioistuinten toimintaa ja johtaa niitä.

Uudistuksen toteuttaminen on välttämätöntä, jotta kärjäoikeuksien toimintakyky voidaan toimintaympäristön muutoksista ja niukoista taloudellisista reunaehdoista huolimatta turvata. Näihin haasteisiin vastataan vahvistamalla kärjäoikeuksien rakennetta. Kärjäoikeuksien toimipaikat sijoittuisivat väestökeskittymiin eli suurimpiin kaupunkeihin. Toisaalta istuntopaikkoja olisi välimatkoista johtuen säilytettävä myös muualla. Kaikilla niillä paikkakunnilla, joilla olisi kärjäoikeuden toimipiste, olisi myös muiden viranomaisten toimipisteitä. Ehdotettu toimipaikkaverkko olisi kärjäoikeuksien yhdistämisestä huolimatta varsin kattava.

Kielellisten oikeuksien turvaamisesta huolehdittaisiin sijoittamalla kaksikielisiin kärjäoikeuksiin riittävä määrä kielituomarin virkoja. Myös ruotsinkielisen kansliahenkilöstön riittävydestä on varmistuttava, jotta tuomioistuinpalveluja kyetään jatkossakin antamaan tasapuolisesti molemmilla kansalliskielillä. Suurempien hallinnollisten yksiköiden muodostaminen voi pidemmällä aikavälillä edesauttaa myös kielellisten oikeuksien toteuttamista. Uudistuksella ei heikennetä myöskään saamelaisten kielellisiä oikeuksia.

Uudistuksella saavutettaisiin yhteensä arviolta noin 3—3,5 miljoonan euron säästöt henkilöstö- ja toimitilakustannuksissa. Lisäksi verkoston supistumisen myötä turvajärjestely-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

jen ja Aipa-varustelun edellyttämä investointipaine pienenesi yhteensä noin 2 miljoonaa euroa ja vuosittaiset käyttökustannukset noin 2 miljoonaa euroa. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Nyt on mahdollista käydä debattia tästä aiheesta.

14.15 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri tuossa esittelikin hallituksen esityksen perinpohjaisesti ja hyvin. Tosiaan kaikissa esityksissä on ikäviä puolia ja hyviä puolia, ja tässä on kyllä näitä hyviä puolia paljon enemmän. Tosiasia on se, että käräjäoikeudessa tarvitaan erikoisosaamista, ja se varmistetaan tällä, että keskitetään suurempiin yksiköihin tuomareita, ja silloin myös tämä käräjäoikeus ei ole niin haavoittuva kuin tällä hetkellä tietyt pienet yksiköt ovat.

Mitä sitten tulee näihin kielellisiin oikeuksiin, niin se todella pystytään turvaamaan tällä järjestelyllä. Tosiasia on, että digitalisaatio helpottaa paljon oikeudenhoitoa. Se ei voi olla lähipalvelu, mutta sen pitää olla saatavissa oleva palvelu, ja sen saa esimerkiksi digitaalisen yhteyden kautta suurin osa ihmisistä. Tämä uudistus on välttämätön, ei pelkästään säästöjen takia vaan myös oikeudenhoidon takia.

14.16 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käräjäoikeuksien vähentäminen vaarantaa kansalaisten oikeusturvan, ja se johtaa siihen, että monilla kansalaisilla matka lähimpään käräjäoikeuteen voi muodostua kohtuuttoman pitkäksi. Nyt kustannuksia säilytetään asiakkaiden maksettavaksi ja kynnys turvautua oikeuslaitoksen tarjoamaan oikeusturvaan entisestään nousee.

Tällainen muutos lisää kansalaisten alueellista eriarvoisuutta ja heikentää oikeudenhoitoon liittyvien palveluiden saatavuutta. Lainkäyttö kuitenkin käräjäoikeuksissa perustuu suurelta osin asianosaisten henkilökohtaiseen läsnäoloon, ja oikeusturvan saatavuuden kannalta tuomioistuimen saavutettavuudella on suuri merkitys.

Toivoisinkin ministeriöltä tarkempia laskelmia päätösten taustalla olevista asioista. Olin kyllä nähnyt tärkeänä, että tuon vuoden 2010, edellisen uudistuksen, vaikutusarvioinnit olisi tehty huolellisesti. Näin ei ole kuitenkaan menetelty. Ja on syytä kyllä kyseenalaistaa, syntyvätkö tässä ne säästöt, mitä nyt ministeriö tavoittelee.

14.17 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos paljon ministerille kattavasta esittelystä. Meidän lähtökohtamme tähän koko uudistukseen on totta kai se, että meidän kaikista tärkein tehtävämme on oikeusturvan toteutuminen — se ei voi olla riippuvainen siitä, mikä on valtiontalouden tilanne. Samaan aikaan lienee myös selvää, että ei käräjäoikeus ole semmoinen asia, joka on lähipalvelu, ja samaan aikaan meidän sähköiset palvelut antavat meille ihan erilaisen mahdollisuuden tarjota ihmisille mahdollisuuksia saada näitä palveluita myös ilman, että käräjäoikeudessa täytyy käydä.

Mutta kyllä aika vakavalla korvalla kuuntelen näitä puheenvuoroja siitä, kuinka syvä se huoli on siitä, heikentääkö tämä meidän oikeusturvaa, ja erityisesti tämä huoli kielellisten oikeuksien toteutumisesta on aito. Sen takia oli hienoa, että ministeri myös otti tämän puheenvuorossaan esille. Varmasti, kun lakivaliokunnassa tätä asiaa käsitellään, niin erityisesti nämä ovat ne asiat, joista lisää tietoa vielä toivotaan.

14.18 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Epäilemättä kyseessä on monella tavalla aivan välttämätön muutos. Mutta on tietysti todettava, että kun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

käräjäoikeuksien toimipisteitten määrä vähenee, niin seurauksena saattaa olla asiakkaiden näkökulmasta hyvinkin pitkät etäisyydet sitten noihin toimipisteisiin, ja kysehän tässä on asiakkaan oikeusturvaydinsisällöstä ja oikeuden saatavuudesta.

Kuulinko tai kuuntelinko oikein, kun ministeri arvioi, millä tavalla tämä asiakkaan oikeusturva nyt sitten jatkossa turvattaisiin: Oliko niin, että ministeri ja ministeriö olisi myös hyvin aktiivinen siinä, että näihin kuntiin perustettaisiin yhteisiä palvelupisteitä, joista olisi saatavissa joko henkilökohtaista tai etäpalvelua myös oikeudenhoitoon liittyvissä asioissa? Eli, onko näin, että oikeusministeriö haluaa näitä muun muassa valtiovarainministeriön suunnittelemaa asiakaspalvelupisteitä perustaa aktiivisesti?

14.19 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin mittavien leikkausten yhteydessä on täysin perusteltua kantaa huolta kansalaisten oikeusturvasta. Riittävään oikeusturvaan kuuluu oikeudellisten palveluiden riittävä läheisyys, mikä edellyttää tarpeeksi tiheää käräjäoikeusverkostoa. Nyt etäisyydet kasvavat, mikä uhkaa pidentää käräjäoikeuspäiviä ja ruuhkauttaa tuomioistuimia. Keskittämisen lisäksi oikeusturvaa uhkaa myös kielellisten oikeuksien mahdollinen heikkeneminen uudistuksen myötä.

Kysyisinkin teiltä, arvoisa ministeri: miten kansalaisten oikeusturva varmistetaan, mikäli nyt esitetyt käräjäoikeusverkoston leikkaukset toteutetaan ja istuntopaikkoja radikaalisti vähennetään? Ja olisin myös peräänkuuluttanut edellisen käräjäoikeusverkoston supistamisen vaikutuksia: kustannusvaikutuksia ja asiointimatkojen pidentymisen vaikutuksia.

14.20 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri esitteli täällä hallituksen esityksen ja otti esille myös kielellisten oikeuksien toteutumisen. Uskon, että hän vilpittömästi ajattelee, että hän on parhaimpansa mukaan yrittänyt kirjoittaa näistä tähän hallituksen esitykseen.

Det är tyvärr ändå så att det i praktiken finns en skyldighet att garantera på juridisk nivå, men också i praktiken garantera att människor får möjligheter att tala sitt eget språk inför domstol. Det är kanske ett av de tillfällen i livet där det faktiskt är väldigt avgörande för en människas grundläggande rättigheter, att man ska bli förstådd och att man kan få service på svenska. Vi vet redan i dag att i en stor tingsrätt i Helsingfors är det i praktiken väldigt svårt att få service på svenska utan att vara tvungen att vänta väldigt länge. Det finns inga praktiska åtgärder som regeringen föreslår för att trygga det här. Det är bara text på papper. Vilka åtgärder, finns det tilläggsresurser? [Puhemies koputtaa] Vilka åtgärder kommer regeringen att göra för att göra det här till verklighet?

14.22 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämä on todella vaikea asia, ja oletan, että tämän esityksen tekeminen on ollut sellainen, jonka kanssa ministeri on pitkään joutunut kipuilemaan. Yhtäältä on pakko tehdä jotakin paineiden alla, ja toisaalta välttämättömät uudistukset on saatava liikkeelle.

Huolet kansalaisten oikeusturvasta ja kohtuuttomien välimatkojen välttämisestä ovat aiheellisia, kuten on myös aiheellinen se huoli esimerkiksi meillä siellä Iisalmen suunnalla, kun Sukevan vankila on lähellä, ettei siirretä resursseja taskusta toiseen, eli että sitten poliisimiehet joutuvat monellakin tapaa toisarvoisiin tehtäviin, vankikuljetusten varmistamiseen, ja se on sitten taas poliisin resurssista toisaalta pois.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

14.23 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun lukee tätä esitystä, niin huoli on todella suuri. Nyt uudistetaan suomalaista oikeuslaitosta raha edellä, ei toimiva oikeuslaitos edellä. Resurssipulaa ja käsittelyaikoja ja niiden lyhentämistä ei voi hoitaa käräjäistuimia vähentämällä. Alueellinen yhdenvertaisuus ei tässä toteudu. Suomeen on tulossa maan alueelliseen laajuuteen nähden Pohjoismaiden vähiten kattava käräjäoikeusverkosto. Muun muassa Tuomariliitto on ollut tästä erittäin huolissaan, sekä tästä prosessista että siitä, kuinka heitä on kuultu, miten heidän havaintonsa on otettu huomioon. Heidän näkemyksensä on, että heitä ei ole ollenkaan tässä kuultu, ja tämä myös on todella huolestuttavaa.

Sitten tämä keskeinen asia tässä: kun kerran ministeri itse on käynnistänyt tuomioistuinviraston perustamistyöryhmän ja ajatus on, että se olisi jo 2018 voimassa, niin miksi nämä piti nyt erillisinä tuoda tällä tavalla? [Puhemies koputtaa] Eikö olisi ollut viisautta jättää se tälle uudelle virastolle tehtäväksi?

14.24 Outi Mäkelä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin keskeinen tehtävä tässä esityksessä on ollut luoda yhä vahvempi käräjäoikeusverkosto, jossa kaikki yksiköt pystyisivät hoitamaan tehtävänsä mahdollisimman hyvin myös poikkeustilanteissa. Tätä ajatellen suurempi koko on mahdollistava sen, että myöskin laatu on parempi ja palvelu monipuolisempi. Eli tärkeää on turvata se, että jokaisella on jatkossakin mahdollisuus saada asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Ja uskon, että tärkeämpää ihmisten kannalta on todellakin tuomioistuinten toimivuus, palveluiden saatavuus ja laatu kuin varsinainen etäisyys, joskin, mikäli olen oikein ymmärtänyt, tässä esityksessä on kyllä huomioitu se, että matka ei ole kohtuuton vaan siedettävä kaikille.

14.25 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aika rohkeasti alkoi tämä keskustelu, kun lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Tolvanen totesi, että tämä esitys tulee parantamaan oikeudenhoidon laatua. Kyllä itse jaan päinvastoin tämän huolen, että onhan se huolestuttava kehityssuunta, jos käräjäoikeuden verkostoa vähennetään 27:stä 20:een. [Kimmo Kivelän välihuuto] Tilannetta vielä kärkeväittää, että myös toimipaikkojen määrää vähennetään tuntuvasti nykyisestä 57:stä 36:een. Tähän sisältyy perusteltu huoli siitä, että oikeuksiin ja ihmisoikeuksiin kuuluvan oikeusturvan taso laskee. Mietityttää myös, kuinka käy lopullisten kustannusten.

Arvoisa ministeri, miten estätte alueellisen eriarvoistumisen?

14.26 Eeva-Maria Maijala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle tämä esitys on erittäin vaikea ja hankala. Olen itse auskultoinut Kemijärven käräjäoikeudessa. Varsinaisena käräjäoikeutena se lakkautettiin, mutta nytten Kemijärvi on pysynyt istuntopaikkana. Mutta nyt tämä istuntopaikkakin lopetetaan sieltä tämän mukaisesti.

Kyllä kaksi kertaa mietin, mitä tämän kanssa nyt aletaan tekemään, mutta tällä hallituskaudella on tehty monia muitakin hyvin vaikeita päätöksiä. Tämä kertoo siitä, että me kannamme vastuuta koko yhteiskunnan tulevasta tilanteesta. Viimeisten kymmenen vuoden aikana Suomi on velkaantunut monta kymmentä miljardia. Meidän on jotakin tehtävä, että me saisimme hommia kehittymään ja viedyksi eteenpäin. Tämä on yksi niistä vaikeista ratkaisuksista, jonka yhteydessä tämän toiminnan mukana kehitämme ja mietimme, miten me saisimme kuitenkin toimivia palveluita myös meille syrjäseudulle.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

14.27 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin kysynyt ministeriltä vähän noista kuulemisten ja videoinnin aikatauluista, koska mikäli olen ymmärtänyt oikein — korjatkaa, ministeri — niin henkilökunnan määräähän, tuomareiden määrää, ei tässä ole tarkoitus vähentää vaan toimipisteitä yhdistellä ja lisäksi myös keskittää tiettyjä asioita tiettyihin tuomioistuimiin osaamisen varmistamiseksi.

Kun täällä on huolena nimenomaan juuri tämä palvelun saatavuus, niin miten nämä kuulemiset ja sähköiset asioinnit etenevät ja semmoiset toimipisteet esimerkiksi kunnan kanssa, missä voisi sitten rauhassa olla kuulemisessa videointilaitteen yhteydessä? Ymmärrän sen hyvin, että siitä on huoli.

Olisin vielä kysynyt, kun minä olen Hyvinkäältä ja Hyvinkäällä kysytään kansalaisten riveissä, kun meille jää kanslia Hyvinkäälle — tästä on ollut uutisoinnissakin — eikö se tarkoita sitä, että jää myös istuntosalit eikä pelkästään kanslia. Meillä paikallislehtikin vähän siitä väärin jossain vaiheessa uutisoi. Jos ministeri nyt kertoisi kuulijoille, mitä tämä tarkoittaa, että jää kanslia.

14.28 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä oikeuslaitoksen keskittämisen vimma on ihan kauheata, kun rupeaa miettimään niitä alueita, mistä otetaan ne käräjäoikeudet poikkeen. Näillä valtion työpaikoilla ja näillä toimipisteillä on suuri vaikutus myös elinkeinoelämään ja siihen, miten elinkeinoelämä tulee sijoittumaan tuolla maakunnissa. Siksi kysynkin, arvoisa ministeri: onko tehty sellaista kokonaistaloudellista yhteenvetoa, missä arvioidaan kaikkien oikeuskulujen lisäksi myös alueellisen oikeuslaitoksen merkitystä harvaan asuttujen alueiden elinvoimaan, missä huomioidaan alueiden elinkeinoelämän tarpeet, ja siitä, kuinka paljon ne tuottavat rahaa sinne?

14.29 **Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Tämä ei ole reilu uudistus, se ei ole oikeudenmukainen uudistus, eikä se ole oikeusturvaa vahvistava uudistukseen. On aika merkillistä, että vasta kuusi vuotta sitten tehtyä uudistusta ei olla riittävästi nyt käyty läpi, mitä silloin tapahtui, miten se on toiminut. Nyt halutaan taas vähentää käräjäoikeuksien määrää ja sanotaan, että tarvitaan suurempia yksiköitä. Samalla kyllä pidetään Etelä-Karjalan käräjäoikeudesta kiinni, Kainuussa saa säilyä käräjäoikeus ja Kanta-Hämeessä saa säilyä käräjäoikeus. Nämä kaikki ovat suurin piirtein samankokoisia kuin ne kaksikieliset käräjäoikeudet Porvoossa, Raaseporissa ja Kokkolassa, jotka nyt aiotaan lakkauttaa. Miksi, ministeri Lindström, juuri Länsi-Suomesta haluatte viedä käräjäoikeudet, ja millä tavalla aiotte turvata palvelut myös käytännössä ruotsin kielellä?

Hur tänker ni se till att de språkliga rättigheterna på riktigt kan tryggas och varför försvinner notarieplatserna från Österbottens tingsrätt?

14.30 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä uudistus kieltämättä on hieman ongelmallinen, mutta ymmärrän toki sen ajan hengen, missä tässä parhaillaan Suomessa elämme, säästötoimenpiteitten keskellä. Mutta tuli mieleen sellainen ongelma, onko tätä oikeusministeriö miettinyt, kun monelle ihmiselle, joka joutuu asioimaan esimerkiksi käräjäoikeudessa, vaikka nyt jonkun lupa-asian tiimoilta tai jonkun muun vastaavan asian kanssa, kunnalliset oikeusaputoimistothan ovat aivan henki ja elämä, koska he itse eivät todennäköisesti mene sinne käräjäoikeuteen asioimaan vaan hake-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

vat sen avun sieltä kunnallisesta oikeusaputoimistosta, joka sitten asiaa hoitaa eteenpäin valtakirjalla tai jotenkin muuten. Onko tätä oikeusapuhommaa kehitetty millä tavalla?

Toinen asia: Onko huomioitu se, kun meillähän monia monia kärjäoikeuden istuntoja istutaan ihan, sanon, rutiinijuttujen takia ja niihin menee paljon aikaa? Onko tätä prosessia nyt kehitetty niin paljon, että saataisiin nopeutettua ja tällaisia helppoja juttuja saataisiin vietyä nopeasti läpi, jolloin aikaa ja toimenpiteitä jäisi niille jutuille, jotka todella vaativat sitä istuntoaikaa enemmän?

14.31 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itseäni on jo vuosikausia huolestuttanut oikeastaan kaksi asiaa kansalaisten oikeusturvassa.

Ensimmäinen ongelma on se, että jos ihmisellä on omaisuutta tai tuloja, niin oikeuteen meneminen on aina riski oikeudenkäynnin kalleuden johdosta. Tulottomalla ihmisellähän tätä ongelmaa ei samalla tavalla ole, kun yhteiskunta korvaa viime kädessä oikeudenkäyntikulut.

Toinen huoleni koskee oikeusistuimien ruuhkaisuutta ja käsittelyjen kestoa. Jos oikeuskäsittelyt kestävät vuosikausia, se ei voi olla oikeusturvan mukaista. Nyt hallitus esityksessään on vähentämässä kärjäoikeuksien määrää, ja huolimattomasti asiaan perehtyen voisi ajatella, että tämä saattaisi jopa pahentaa näitä mainittuja ongelmia. Kuitenkin asia voi myös olla päinvastoin ja tällä uudistuksella voidaan turvata tuomioistuinten toimintakykyä. Kansalaisille ei ole niin oleellinen kysymys, onko oikeus 50:n vai 100 kilometrin päässä, kuin se, kestääkö käsittely vuoden vai viisi vuotta.

Kysynkin ministeriltä, antaako tämä uudistus mielestänne mahdollisuuksia näiden kahden epäkohdan korjaamiseen.

14.32 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näillä alueilla, mistä nämä kärjäoikeuden istuntopaikat tai kansliat loppuvat, ihmiset aika tarkkaan katsovat hallituksen esityksen ja lakiesityksen perusteet. Ihan ainakin Ylä-Savossa ja ehkä Varkaudessa — Pohjois-Savosta siis lakkautetaan, yhdestä maakunnasta, kaksi kärjäoikeuden istuntopaikkaa — ihmetellään, mihin nämä laskelmat perustuvat. Ensinnäkin talouslaskelmia ei ole, ja sitten toinen juttu on, että nämä säilyvät paljon pienemmällä seutukunnilla ja alueilla, joilla on paremmat tieyhteydet. Että mitään punaista lankaa tai logiikkaa ihmiset eivät ole tässä hallituksen esityksessä nähneet. Ja ainakin minä olen oikeudenkäytön näkökulmasta sitä mieltä, että kaikille ratkaisuille pitää olla järkevät perusteet ja sellaiset perusteet, jotka perustuvat lakiin ja oikeudenmukaisuuteen. Arvoisa ministeri, voisitteko te valistaa yläsavolaisia: miksi sieltä otetaan tämä istuntopaikka pois ja lisätään poliisin ja vankilahenkilökunnan kuljetuksia?

14.33 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eipä voisi enempää olla samaa mieltä edellisen puhujan, hallituspuolueen kansanedustaja Eestilän kanssa. Kyllä tämä tuntuu käsittämättömältä, että Pohjois-Savo rankaistaan kahdella kärjäoikeuden kanslian lakkauttamisella, erityisesti, kun esimerkiksi Iisalmen osalta on odotettavissa, että kustannukset päinvastoin kasvavat. Sukevan vankila muodostaa kohtuullisen asiakaskannan tuohon Iisalmen kärjäoikeuden kanslialle, ja kun näitä ihmisiä lähdetään viemään sitten Kuopioon saakka, niin puhutaan jo aivan erilaisesta poliisiresurssien tarpeesta ja myöskin matkakustannuksista ja muista. Tietysti sekin hämmentää, että Kuopiosta on sanottu, että siellä ei ole edes tarpeeksi tiloja ja resursseja siihen, että kaksi kärjäoikeuden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

kansliaa, sekä Varkaus että myöskin Iisalmi, sinne sitten juttuineen siirtyy. Eli millä tavalla esimerkiksi Pohjois-Savon osalta voidaan edes puhua mistään säästöistä? Kaiken kaikkiaan voi sanoa, että on hyvin kummallista, että säästöt edellä tehdään tämentyyppisiä ratkaisuja. Kyllähän tässä ihmisten oikeusturva ja myöskin alueellinen oikeudenmukaisuus ja kielelliset oikeudet pitäisi pitää etusijalla.

14.34 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ovat Pohjois-Savon edustajat jo ottaneet kantaa Iisalmen ja Varkauden osalta perustellusti ja maltillisesti. Haluan kiinnittää huomiota vielä yhteen näkökulmaan: Nämä lakkauttamiset, niin tämä kuin monet monet aiemmatkin, sattuvat aika paljon näihin seutukaupunkeihin, noin 50 seutukaupunkiin ympäri maata. Ja kun nämä lakkauttamiset kasautuvat, niillä on lamaannuttava vaikutus sen alueen elinvoimaisuuteen ja tulevaisuudennäkymiin, ehkä myös elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksiin. Tässäkin päätöksessä, mitä nyt te tarjoatte, herra ministeri — olette kuunnellut kyllä meitä ihan kiitettävästi — tämä näkökulma on jäänyt kokonaan oikeastaan huomioon ottamatta. Minä toivon, että lakivaliokunta, joka tämän asian vielä tulee syynäämään ja perkaamaan perin juurin, katsoisi myös tästä näkökulmasta näitten käräjäoikeuksien uudelleensijoitteluja ja lakkauttamisia.

14.35 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Enligt lagförslaget blir Ålands tingsrätt den enda tingsrätten i hela landet som blir kvar med svenska som förvaltningspråk. Det blir således den enda platsen i hela landet där man kan auskultera på svenska. Där här riskerar att på sikt undergräva tillgången av svenskspråkiga tjänstemän inom domstolsväsendet, något som är ytterst allvarligt. Svenskspråkiga blir också åtalade, men förändringen riskerar urgröpa rättssäkerheten för svenskspråkiga ifall man inte kan garantera att domarna förstår den anklagades eller målsägandes språk. Jag är mycket oroad över det.

Haluan kysyä ministeri Lindströmiltä summaarisista riita-asioista: Summaariset riita-asiat ovat hyvin tärkeitä Ahvenanmaan käräjäoikeuden toiminnan kannalta. Tässä lakiehdotuksessa ei sanota, mitä niille tapahtuu tulevaisuudessa, mutta me tiedämme, että keskittämistä suunnitellaan. Miten hallitus aikoo tulevaisuudessa turvata summaaristen riita-asioiden käsittelyn ruotsin kielellä käytännössä?

14.36 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olemme varmasti kaikki tässä salissa samaa mieltä siitä, että käräjäoikeuksien saavutettavuus on tärkeää ja ihmisten oikeusturvasta on huolehdittava. Mutta samaan aikaan on tietysti selviö, että meidän tulee elää ajassa ja meidän tulee myös kehittää uusia tapoja asiointiin. Tästä meillä on Lapissa jo varsin pitkät kokemukset. Meillä ne etäisyydet niihin käräjäoikeuksiin ovat tähänkin saakka olleet pitkiä, satoja kilometrejä, enkä ole kyllä tällaista huolta kuullut tästä salista lappilaisten oikeusturvan puolesta. Näitä oikeuspalveluitahan ei kokonaisuutena voida ajatella pelkkänä lähipalveluna.

Nyt hivenen ihmettelen tätä edustaja Henrikssonin puheenvuoroa. En tiedä, muistanko oikein: ettekö te ministerinä ollessanne itse asiassa laittanut tämän uudistuksen alulle ja pyörimään? Näin olen ymmärtänyt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

Oikeusministeri Lindströmiltä haluaisin kysyä tässä vaiheessa näin saamelaisten kansallispäivän jälkeisenä päivänä: miten saamelaisten kielelliset oikeudet, jotka ovat tärkeitä, toteutuvat tässä uudistuksessa?

14.37 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On totta, että oikeudenhoidon uudistamisohjelma tehtiin viime kaudella. On myös niin, edustaja Kärnä, että itse sanoin hyvin selkeästi, kun virkamiestyöryhmä toi esityksensä käräjäoikeusuudistukseksi, että en seiso sen takana, ja siitä on näytteitä, on muun muassa myös lehdistötiedotteita, jotka voisin lukea tässä. Elikkä silloin jo ministerinä näin, että tämä ei ole hyvä uudistus ja että pitäisi selvittää muita keinoja mennä eteenpäin. Itse puhuin siitä, että pitäisi saada nykytekniikka meidän oikeussaleihimme, pitäisi saada videolaitteita, pitäisi mennä Ruotsin järjestelmään niin, että alioikeuksissa istunnot videoidaan ja sitä materiaalia voidaan käyttää hovioikeudessa ja niin edelleen. Elikkä edelleen seison samalla tavalla sen takana, missä olin silloin, ja katsoin edelleen, että tämä uudistus ei ole hyväksi oikeusturvan kehittämiseksi tässä maassa.

14.38 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä lakia ruvettiin viemään eteenpäin, olin todella iloinen sen takia, että siihen sisältyy myös yrityssaneeraus- ja ulosottovalitusasiat. Mutta miten sitten kävikään? Täällä sanotaan näin, että käräjäoikeuksien tuomiopiirin määrittelyperusteen muuttuminen ulosottoviraston alueesta maakuntapohjaiseen käräjäoikeuden tuomiopiirijakoon ei aiheuta muutosta nykytilaan. Tästä kysyn: miten niin ei aiheuta, koska näitä asiakasryhmiä ei enää tämän jälkeen käsitellä Etelä-Karjalan, Keski-Suomen, Lapin eikä Satakunnan käräjäoikeuksissa? Lisäksi yrityssaneerausasioita ei enää käsitellä Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa ja ulosottovalitusasioita ei käsitellä Itä-Uudenmaan käräjäoikeuksissa. Tämä siis selkeästi heikentää oikeusturvaa näiltä osin.

Sen lisäksi myös Pohjanmaalla oikeusturva heikkenee siinä, että sekä Kokkolan että Pietarsaaren osalta on punakynä käynyt.

14.39 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sähköinen asiointi on toki vastaus monien rakenteellisten uudistusten aiheuttamiin huoliin, ja digitalisaatio voi häivyttää ja poistaa etäisyyksien tuomia ongelmia. Kuitenkin, niin kuin aiemmin on tullut esille, Pohjois-Savon osalta, kun puhutaan Iisalmen ja Varkauden käräjäoikeuden kanslioista, toimijoille ei ole todellakaan vielä auennut tämän hankkeet tuomat hyödyt, säästöt tai myöskään toiminnalliselta kannalta se, mitä tässä oikeastaan on ajettu takaa ja miten tämä hyödyttää paikallisia toimijoita. Siksi minä kysyisinkin ministeriltä: onko missään vaiheessa ollut harkinnassa jonkinlainen siirtymäaika? Paikalliset toimijat ovat esittäneet esimerkiksi 5—10 vuoden siirtymäaikaa, jolloin saataisiin esimerkiksi nämä jo edellä mainitut rakennushankkeet eteenpäin ja myöskin henkilökunta ehtisi sopeutua tähän tilanteeseen — siellä on tapahtumassa muun muassa eläköitymisiä.

14.40 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että hallinto ja rakenne ovat toimivat ja oikeudenkäynnit sujuvat. Tässä on videoinnit ja digitalisaation hyödyntäminen tullut esille, mutta itse veisin tätä keskustelua myös hivenen oikeusprosesseihin, siihen, että prosessit venyvät Suomessa usein liian pitkään. Ensinnäkin on tutkinta, sen jälkeen luvattoman pitkät oikeudenkäyntiprosessit. Kysyisin ministeriltä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

minkälaisia toimia tähän on tulossa, että haavoja ei tarvitsisi repiä useita kertoja uudelleen auki esimerkiksi seksuaalirikosten ja muiden kohdalla.

Olen varma, että enemmän kuin se, missä rikolliset tuomitaan, kansalaisia kiinnostaa se, että heidät tuomitaan ja hyvin. Kysyisin teiltä, arvoisa ministeri, kun te olette laittanut liikkeelle selvityksen oikeustajun mukaisista rangaistuksista: millä tavalla tämä on etenemässä, ja koska me pääsemme siihen, että rikolliset saavat sen, mitä he ansaitsevat?

14.41 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusministeri kertoi meille esittelypuheenvuorossaan, että kyseessä on oikeusverkoston kehittämishanke ja rakenneuudistus, mutta kun lukee esitystä ja kun kuulee kollegojen puheenvuoroja tässä, jopa hallituspuolueitten kansanedustajien puheenvuoroja, niin en yhdy siihen, että kyseessä olisi kehittämishanke. Kuultiin tässä myöskin edustaja Laukkaselta, mitä Suomen tuomariliitto on lausunut tästä: heidän mielestään Suomeen on tulossa maan alueelliseen laajuuteen nähden Pohjoismaiden vähiten kattava kärjäoikeusverkosto, joten siinäkin suhteessa tätä ei voi sanoa kehittämishankkeeksi.

Toinen asia, tärkeä asia: mahdollisuudet saada palvelua ruotsiksi heikkenevät merkittävästi, ja niin kuin on kuultu, kärjäoikeuksien työkieli muuttuu ruotsista suomeksi muun muassa Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan kärjäoikeuden sekä Espoon ja Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuden yhdistyessä. Sitä ei voi sanoa kehityshankkeeksi.

14.42 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ensinnä kiittää ministeri Lindströmiä: hän esitti tämän asian ymmärrettävästi.

Kun täällä on kritisoitu näitä kärjäoikeuksien pienentämisiä, niin tämä on tietysti osa säästöjä. Että hallituspuolueet kyllä ymmärtävät tämän asian. Mutta vuonna 2010 tehtiin radikaali rakenneuudistus, jolloin kärjäoikeuksia lopetettiin, 51:stä 27:ään, ja tämä on sitä osajatkoa. [Maria Tolppasen välihuuto] Ja ymmärtäisin näin, että onko tämä maakuntamallille tehty ja sitten lisäksi tulisi tänne Ruuhka-Suomeen pari kärjäoikeutta, koska tiedetään, että varsinkin Ruuhka-Suomessa on ollut ruuhkaa asioiden käsittelyssä.

Ja mitä tulee kärjäoikeuden kieleen, niin työkieli ei ole ratkaisevaa kansalaisten kielellisten perusoikeuksien toteuttamisen kannalta, koska asian käsittelykieli määräytyy asiakkaan kielen perusteella. Jokainen saa käyttää omaa kieltänsä, se on perustuslailla määrätty [Mikaela Nylanderin välihuuto — Eva Biaudet'n välihuuto] Kyllä näin on, ei kannata tehdä tästäkään esityksestä aivan härkästä. [Puhemies koputtaa] Tämä on pieni osa säästöjä, niin kuin täällä on sanottu, ja tänne on otettu tämä digitalisointi [Puhemies: Ja aika täynnä!] ja videoita kehitetään. Meidän täytyy... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

14.44 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Tingsrätterna i Borgå och Raseborg föreslås bli enbart sammanträdesplatser. Exempelvis tingsrätterna i Kyrkslätt, Jakobstad och Kimito är nu sammanträdesplatser och föreslås läggas ner helt och hållet. Frågan lyder: Kommer de sammanträdesplatser som nu föreslås, det vill säga Borgå och Raseborg, att i framtiden läggas ner precis på samma sätt som man nu gör med Kyrkslätt, Jakobstad och Kimito? Är det här ett försök att sakta men säkert strypa alla tvåspråkiga tingsrätter vi har i det här landet?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

Onko hallituksen tavoitteena pikkuhiljaa ja vähin äänin lakkauttaa kaksikielisiä käräjäoikeuksia? Ensin niistä tehdään istuntopaikkoja ja sitten niitä lakkautetaan, hiljaisesti ja vaittomasti ja kielellisistä oikeuksista viis veisaten.

14.45 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän tätä esitystä kyllä kieltämättä hieman ongelmallisena syistä, jotka tässä keskustelussa ovat tulleet esiin, vaikkapa sen edellisen käräjäoikeusverkon uudistamisen jälkeen, jonka tuloksista ei ole ehkä aivan positiivista lopputulemaa olemassa.

Lisäksi olisi voinut ajatella näitä yhtenä kokonaisuutena, kun niistä vankilasäästöistä luovuttiin: tämä käräjäoikeusverkosto olisi mielestäni kyllä ansainnut samanlaisen kohtelun. Ettei tähän painetta olisi ollut.

Olen samaa mieltä edustaja Kääriäisen kanssa siitä, että valitettavasti näistä nyt monet kertautuvat seutukaupungeille Pohjois-Savossa, Ylivieska-Raahessa, Kemi-Tornion alueella. Ja olisi kyllä erittäin tärkeää — kun vakuuteltu on, että tällä ei pitäisi olla ainakaan tuomarikuntaan henkilöstövaikutuksia — ettei myöskään muita henkilöstövaikutuksia kohdistuisi sitten säästöjen kautta näille seuduille, jotka muutenkin kantavat aikamoista taakkaa useista säästöistä. Onhan näin, ettei henkilöstövaikutuksia pitäisi olla.

Puhemies Maria Lohela: Vastauspuheenvuorolistalla on enää viisi puheenvuoroa, otetaan ne, ja sitten ministerin vuoro.

14.46 Thomas Blomqvist r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Här har flera ledamöter efterlyst en mer noggrann konsekvensanalys och också bakgrundsfakta till varför man stänger vissa tingsrätter och andra inte. Till exempel ledamot Eestilä, jag håller helt med honom. Jag tänkte ändå koncentrera mig på den språkliga aspekten av det hela. I förslaget ingår att man stänger Borgå, Hyvinge, Karleby, Kemi, Raseborg, Träskända och Ylivieska. Och sammanträdesplatser som stänger är Kimitoön, Kyrkslätt, Kristinestad, Jakobstad och Nystad. Man behöver väl inte vara konspiratoriskt lagd för att se att här verkar de tvåspråkiga, och på svenska orter verkande vara proportionellt sett välrepresenterade — överrepresenterade.

Kysynkin ministeriltä: miten pystytään esimerkiksi Espoossa turvaamaan käytännössä tätä ruotsinkielistä palvelua, kun Espoon käräjäoikeuden laamanni on jo nyt tällä hetkellä ilmoittanut, että pätevien ruotsin kielen taitoisten henkilöiden löytäminen on ollut vaikeata ja satunnaista? [Puhemies koputtaa] Vaikka siellä palveluksessa olevat lisääntyvät muutamalla kymmenellä, tämä tosiasia ei muuttune.

14.48 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pohjois-Savon kansanedustajat ovat jo puheenvuoroissaan laajasti tuoneet huolestuneisuuden oikeuspalvelujen tulevaisuudesta, jos Iisalmen ja Varkauden kansliat suljetaan. Ministeri perusteli näitä muutoksia käräjäoikeusverkoston karsimiseen muun muassa käsittelyn laadulla ja valtiontalouden tilanteella. Toivoisin, että valiokuntakäsittelyn aikana tuossa käsittelyn laadussa otettaisiin huomioon myös ylipäättänsä palvelun saavutettavuus — se, pääseekö ihminen käsittelypaikkakunnalle — ja myöskin valtiontalouden tilanne siltä kannalta, että tuleeko aidosti säästöjä. Esimerkiksi meillä on huolena, toteutuvatko säästöt, jos Kuopioon tarvitsee lisää käräjäoikeuskanslioita rakentaa. Elikä terveiseni valiokuntakäsittely-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

lyyn ovat, että aluetaloudellinen tilanne otetaan myös huomioon ja sitten se, toteutuvatko nämä toivotut ja aiotut säästöt.

14.49 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Uudistukselle on varmasti olemassa hyvät taloudelliset ja toiminnalliset perusteet. Itse olisin kiinnittänyt huomiota samaan kuin muun muassa edustaja Hoskonen, eli alioikeusprosessien kehittämiseen. Julkisessa keskustelussa monet korkeat juristit, muun muassa Pauliine Koskelo ollessaan korkeimman oikeuden presidentti, valtakunnansyyttäjä Nissinen ja monet muut, ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että käräjäoikeuksissa menee aivan liikaa voimavaroja sellaisten asioiden käsittelemiseen, jotka pystyttäisiin oikeusturvaa vaarantamatta käsittelemään kevyemmässä menettelyssä käräjäoikeuksien ulkopuolella. Tiedän, että tätä asiaa on oikeusministeriön toimesta selvitetty, ja kysyisin oikeusministeriltä, mitä näille selvietyksille kuuluu.

14.50 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuottavuuden vuoksi on tehtävä joskus toimia, jotka tekevät vähän kipeää. Itselleni keskittämisasiat ovat vaikeita, mutta tässä asiassa oikeastaan meidän tulisi jokaisen miettiä, onko tämä käräjäoikeusasia lähipalvelu. Ei se ole. Itse asiassa hyvin harva sitä kovin monta kertaa elämässä tarvitsee, ei ainakaan päivittäin tai viikoittain, toivottavasti, kukaan. Siksi niiden puheenvuorojen kanssa, jotka perustelivat tätä sillä, että tärkeintä on laadukas ja nopea toiminta, olen aivan samaa mieltä. Meillä on kokemuksia Keski-Suomesta, että maailma ei loppujen lopuksi siihen kaatunut, että tätä keskittämistä tehtiin. Tärkeää olisi se, että turhat käsittelet sieltä käräjäoikeuksista esimerkiksi sovitteluteitse hoidettaisiin ja kaikki ne sähköiset mahdollisuudet, mitä on olemassa, käytettäisiin hyväksi.

14.51 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille hyvästä esittelypuheenvuorosta. Tietenkin, kun on kyse uudistuksista ja myöskin tiivistetään verkkoa, uudet toimintatavat todellakin haastavat meidän kenttämme toimimaan eri lailla. Tärkeätä on, että edelleen jatkossakin on mahdollisuus saada asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi ja tietty asiantuntemus pystytään takaamaan, mikä on tässä myöskin sitten yhtenä näkökulmana.

Tuon ministerille kuitenkin tietoon vielä Oulun ajankohtaisia kuulumisia siinä mielessä, että ministerin on syytä tietää, että tämä meidän monimutkaistunut ja pitkittynyt poliisitalon kuntoremonttimme on heijastunut nyt myös käräjäoikeuden puolelle. Oulun käräjäoikeuden isoin sali muun muassa jouduttiin viime viikolla sulkemaan väliaikaisesti, samoin kuin koko poliisitalopuolen remontti.

Puhemies Maria Lohela: Vielä ennen ministeriä edustaja Ojala-Niemelä.

14.52 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Maijala kantoi tässä huolta Kemijärven osalta. Voi voi, kun tämä olisikin näin helppoa, että vain Kemijärven osalta. Tämä esitys on siis tyrmäävä Lapin osalta. Lapista nitistetään Kemin käräjäoikeus, ja sinne jää vain välimatkat huomioiden yksi Lapin käräjäoikeus. Uudistuksen mukaan Kemiin jää vain sivukanslia. Lisäksi istuntopaikka lakkaa Tornioista ja Kemijärveltä sekä kanslia Sodankylästä. Kyllä minä sanon, että tässä pannaan ihmiset, asiak-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

kaat sekä henkilökunta, tien päälle. Mitä tämä tulee sitten maksamaan? Onko sitä arvioitu? Kysyn edelleen ministeriltä.

Rovaniemen hallinto-oikeus lakkautettiin muutama vuosi sitten ja yhdistettiin Ouluun, ja nyt on jo osoittautunut, ettei säästöjä syntynyt ja että käsittelyajat päinvastoin pidentyivät. Tuleeko tässä käymään samalla tavalla?

Lisäksi on huomattava tällaisten ratkaisujen välilliset vaikutukset paikkakunnilla, joilla käräjäoikeuksia esitetään lakkautettaviksi. Eli käräjäoikeuksien työpaikkojen lisäksi näiltä paikkakunnilta lähtisivät ainakin suurelta osin myös muut juridisen alan työpaikat [Puhemies koputtaa] kuten lakiasiaintoimistot.

Puhemies Maria Lohela: Nyt ministeri Lindström, 5 minuuttia, ja sen jälkeen mennään puhujalistaa eteenpäin.

14.53 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Kiitos asiallisesta keskustelusta. Tiedän, että kyseessä on kipeä asia. Edustaja Kivelä sanoi, että ei ole helpoa tuoda esitystä tänne, mutta olen ennenkin tuonut hankalia asioita ja sitten puolustelen niitä täällä parhaan kykyni mukaan.

Kolme isoa juttua nousi minun mielestäni tästä palautteesta esille: oikeusturva, kielelliset oikeudet ja prosessit.

Oikeusturvan osalta on ihan selvää, että kun hallitusta on monesti moitittu siitä, että se on valmistellut muka hätäisesti asioita ja se ei ole kiinnittänyt huomiota muun muassa perustuslainmukaisuuteen, niin hallitus katsoo, että tämä uudistus ei ole perustuslain vastainen eikä sillä heikennetä ruotsinkielisten perustuslaissa turvattuja kielellisiä oikeuksia eikä myöskään saamenkielisten oikeuksia. Kaikki kielelliset oikeudet pitää turvata. Tämä on sekä oikeusministeriön että käräjäoikeuksien johdon tehtävä. Ylipäätään tämä kansalaisten oikeusturva on niin vahva perusoikeus, että se pitää tämänkin uudistuksen yhteydessä turvata.

No, erilaisia keinoja on siinä HE:ssä, hallituksen esityksessä, näitten kielellisten oikeuksien turvaamiseksi mainittu, ja ne löytyvät kyllä sieltä. Itse asiassa tämä valiokuntakäsittely on sitten se tärkeä paikka vaikuttaa näihin asioihin vielä, koska siellä sitten viimeistellään tämä asia. En lähde tässä ennakoimaan, mitä valiokunnassa tulee käymään, mutta sen tiedän, että se tulee saamaan kyllä perusteellisen käsittelyn, ja sen se totisesti tietysti ansaitsee.

Näissä prosesseissa, joihin muun muassa edustaja Zyskiewicz ja edustaja Heinonen kiinnittivät huomiota, totta, on paljon kehittämistä, ja nimenomaan näitä toimenpiteitä on oikeusministeriössä tehty ja ollaan tekemässä, että me saisimme tätä laatua nimenomaan tänne käräjäoikeuksien puolelle ja myös niin, että sinne ei tulisi sitten tavallaan turhaa sälää. Siitä esimerkkinä on muun muassa se, että jatkossa tämmöiset selkeät tapaukset, riidattomat tapaukset, voitaisiin ratkaista esimerkiksi tien päällä niin, että jos kyse on vaikka liikennerikkomuksesta, ne eivät tulisi sitten enää näihin oikeuksiin, että saataisiin kevennettyä sitä kuormaa sieltä oikeusasteesta, ja niin, että ne voisivat keskittyä siihen tehtävään, mitä varten ne ovat olemassa. Tätä työtä tehdään koko ajan.

Oikeastaan näistä kieliasioista sen verran, että jos otetaan vaikka tämä Pohjanmaan käräjäoikeus, siellä siis työkieli vaihtuu ruotsista suomeksi. No, se käräjäoikeuden työkieli ei ole ratkaiseva sen kansalaisen kielellisten perusoikeuksien toteuttamisen kannalta, koska se käsittelykieli on se, joka on siinä se tärkeä. Se määräytyy asiakkaan kielen perusteella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

Silloin se on merkitsevää, että kansalainen saa tuomioistuimessa käyttää omaa kieltään. Ja tämä asia turvataan tässä uudistuksessa. Minun mielestäni se on iso asia. [Eva Biaudet'n välihuuto] Totta kai sinnekin... — Saanko vastata? [Eva Biaudet: Joo!] — Kiitos. — Käräjäoikeuteen voidaan myös perustaa kieliosasto, jolla työkielenä voi olla ruotsi. Minä olen lukenut jo julkisuudesta, että on huolia siitä, millä saadaan käytännössä tarpeellinen määrä ruotsin kieltä taitavaa henkilökuntaa sitten niihin paikkoihin. Tiedän, että ongelmia on tässä rekrytoinnissa, että ei tässä missään pilvilinnoissa oikeusministeriössä eletä tämän asian suhteen. Sen henkilöstön siirtymistä on tosi vaikea ennustaa, mutta oletus on tietysti se, että on todennäköistä, että osa näistä nykyisistä ihmisistä, jotka tätä osaavat, siirtyisi, mutta tämä uudistus edellyttää myös niitten työskentelytapojen muutosta. Etätyöskentely tulee lisääntymään. Se koskee niin tuomareita kuin kansliahenkilöstöäkin. No, mahdollisuuksia tämmöisten erillisten työpisteiden säilyttämiseen selvitetään tämän uudistuksen täytäntöönpanossa, ja lisäksi on selvää, että siirtymäkaudella henkilöstö voi jatkaa työskentelyä nykyisissä sijoituspaikoissaan.

Joka tapauksessa tämmöisen ammattitaitoisen ja osaavan henkilöstön menettäminen on tietenkin epätoivottavaa ja valitettavaa, jos henkilöstö ei siirry. Se koskee kaikkia yhdistyviä käräjäoikeuksia, ei vain eteläisintä Suomea. No, Uudellamaalla väestöpohja on tietenkin laaja ja siihen kuuluu lukuisia kaksikielisiä kuntia. Jo edellä todetulla tavalla suurimmissa yksiköissä voidaan paremmin keskittää toimintoja ja panostaa kielellisten oikeuksien toteuttamiseen, esimerkiksi koulutuksella. Käräjäoikeuteen voidaan perustaa myös kieliosasto, kuten sanoin, jossa siihen ruotsinkieliseen asiakaspalveluun voidaan panostaa. Minä itse uskon tähän, koska nämä ovat virkavastuulla valmisteltuja, että nämä on tehty vastuullisesti ja lain edellyttämällä tavalla ja nämä viedään maaliin niin, että perusoikeudet, oikeusturva eivät tässä vaarannu ja jokainen saa palvelua omalla äidinkielellään.

14.58 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille äskeisestä puheenvuorosta, mutta vielä tietysti jäimme kaipaamaan niitä selvityksiä ja varsinkin niitä perusteluja, miksi ja miten tähän nyt tehtyyn esitykseen on tultu.

Tuomioistuinlaitoksen ja oikeuslaitoksen tehtävänä on perus- ja ihmisoikeuksiin kuuluvan oikeusturvan toteuttaminen. Oikeusturva perusoikeutena sisältää jokaisen oikeuden saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa sekä saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Suomen oikeuslaitosta on supistettu merkittävästi koko 2000-luvun ajan, ja tuomioistuinten resursseja on vähennetty merkittävästi viime vuosina. Jo alun perin 90-luvulla alioikeuksien muututtua käräjäoikeuksiksi pienennettiin 97 alioikeuden määrää 70 käräjäoikeuteen. Pienimpien käräjäoikeuksien yhdistämistä on 2000-luvulla jatkettu asteittain niin, että vuonna 2000 käräjäoikeuksia oli 66 ja vuonna 2007 enää viitisenkymmentä.

Hallituksen esitys käräjäoikeusverkoston uudistamiseksi on kauniisti nimetty uudistukseksi, vaikka se on todellisuudessa käräjäoikeusverkoston leikkaamista ja sillä haetaan euromääräisiä säästöjä. Hallitus on esityksellään lakkauttamassa 7 käräjäoikeutta eli jopa 25 prosenttia nykyisistä käräjäoikeuksista. Käräjäoikeuden kanslia ja istuntopaikka katoaisi tämän esityksen mukaan monelta paikkakunnalta, niin kotipaikkakunnaltani Raahesta kuin monelta muultakin paikkakunnalta.

Täällä salissa on tänään esitetty useamman edustajan puheenvuoroissa, myös hallituspuolueen edustajien puheenvuoroissa, huolia siitä, mikä näitten lakkautusten vaikutus oli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

si aluetaloudellisesti monelle seutukaupungille ja miten kielelliset oikeudet toteutuvat. Myös ihmisten oikeusturvan toteutumisesta on kannettu ihan aiheellisesti huolta.

Käräjäoikeuksien leikkaaminen on yksi useammasta Sipilän hallituksen keskittämispoliittikkaa edistävästä toimista. Ei ole kulunut kuin muutama kuukausi siitä, kun päivystysuudistuksella lakkautettiin pieniltä paikkakunnilta leikkauspäivystyksiä, ja jo nyt ollaan viemässä maaseudulta pois myös käräjäoikeuksia ja istuntopaikkoja. Mitähän palveluita vielä halutaan ottaa pois maaseudulta?

Arvoisa puhemies! En ymmärrä, miten kansalaisten oikeusturvaa parannetaan pidentämällä asiointimatkoja merkittävästi. Sähköinen asiointi ei ratkaise kaikkia saavutettavuuteen liittyviä ongelmia, sillä kaikilla ei ole riittävää osaamista ja laitteistoa sähköisten yhteyksien käyttämiseen. Käräjäoikeusverkostoa supistettiin merkittävästi siis vain viitisen vuotta sitten. Meillä ei ole riittävän kattavaa selvitystä siitä, miten tämä vaikutti kansalaisten oikeusturvaan, ja silti edessä on jo uusi karsiminen. Näyttää valitettavasti siltä, että Suomessa on kaikki myynnissä, myös ihmisten oikeusturva.

15.02 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä nyt käsiteltävä esitys juontaa työryhmän esitykseen, joka ehdotti 10 tai 13 käräjäoikeuden lakkauttamista ja jonka silloinen oikeusministeri Anna-Maja Henriksson tyrmäsi. Nyt hallitus sitten päätyi pitkien vääntöjen jälkeen seitsemän käräjäoikeuden lakkauttamiseen.

Oikeusvaltion ylläpitäminen vaatii mielestäni pitkäjänteisyyttä, eikä perustavanlaatuisia muutoksia ja uudistuksia tule toteuttaa pikaisten säästöjen hankkimiseksi niukan taloudellisen tilanteen vallitessa. Tässä esityksessä esitetty analyysi esityksen vaikutuksesta oikeusturvan saatavuuteen on täysin riittämätön. Vuonna 2010 toteutetun edellisen lakkautusprojektin vaikutuksia kansalaisten oikeusturvaan tai tuomioistuineläytöksen kustannusrakenteeseen ei ole kunnolla tutkittu, ja se olisi pitänyt tehdä ennen mahdollisia lakkautuksia.

Käräjäoikeusverkoston rakenteellisen kehittämisen tulisi lähteä näiden vuonna 2010 toteutettujen käräjäoikeusuudistusten vaikutusten perusteellisesta arvioinnista. Jo nyt voidaan sanoa, että oikeudellisten palveluiden määrä on vähentynyt merkittävästi niiltä paikkakunnilta, joilta käräjäoikeus lakkautettiin vuonna 2010. Lakimiesliitto on arvioinut, että esimerkiksi asianajotoimistojen määrä on näillä paikkakunnilla vähentynyt 15 prosentilla ja niissä työskentelevien juristien määrä 20 prosentilla uudistusta seuranneiden viiden vuoden aikana.

Kansalaisten ja yritysten oikeusturvan takaaminen vaatii kattavaa tuomioistuinverkkoa siten, että tuomioistuimet sijaitsevat kohtuullisen etäisyyden päässä niiden palveluiden käyttäjistä. On pelkona, että tämä käräjäoikeusverkoston karsiminen johtaa tuomareiden, avustajien, asianosaisten ja todistajien matkakustannusten lisääntymiseen ja luonnollisesti käytetyn ajan lisääntymiseen. Tämä tarkoittaa tuomareiden ajankäytön tehokkuuden heikkenemistä ja oikeudenkäyntien kokonaiskustannusten lisääntymistä sekä lisää kynnystä saattaa asioita oikeuslaitoksen käsiteltäväksi. Myös todistajien kuuleminen vaikeutuu, kun yhä useampi todistaja jättää saapumatta paikalle. Poliisille aiheutuvat menot kasvavat, kun tarvittavien vastaajien noutojen määrä tulee moninkertaistumaan, koska monilla vastaajilla ei ole rahaa matkustaa pitkien matkojen päähän istuntoon eikä matkarahaan saa julkista tukea.

Toivon, että tässä tilanteessa oikeusministeriö seuraa tiiviisti nyt toteutettavista lakkautuksista seuraavaa tuomareiden, syyttäjien, oikeudenkäyntiavustajien ja todistajien matkakustannusten kasvua. Uskon siihen, että seiniä vähentämällä ei saada kovinkaan paljon

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

suoraa säästöä, kun samalla sitten matkakustannukset väistämättä kasvavat. Tuomioistuinpalvelujen lisäksi ihmisiltä katoavat kauemmaksi perhe- ja perintöasioihin liittyvät tuomioistuinten ulkopuoliset palvelut ja pieniltä ja keskisuurilta yrityksiltä esimerkiksi sopimusten laatimiseen liittyvä osaaminen, kun asianajo- ja lakiasiaintomistot muuttavat pois paikkakunnilta.

Toivon itse, että tuomioistuinhallinnon perustaminen etenee tällä vaalikaudella Euroopan neuvoston suositustenkin mukaisesti siten, että se olisi oikeusministeriöstä erillinen. Mutta olisin kyllä samaan hengenvetoon toivonut, että tämä esitys olisi ollut sitten tuon tuomioistuinhallinnon ratkaistavissa myöhemmin, miten tässä asiassa edetään.

Täällä on puhuttu tänään myös etäyhteyksistä. Lappilaisena voin sanoa, että etäyhteydet ovat hyvä asia mutta ne eivät kyllä toimi tässä maassa vielä riittävällä tasolla. Osa etäisyyksien kasvamisen aiheuttamista oikeusturvaongelmista voitaisiin ratkaista parempia etäyhteyksiä käyttämällä, mutta se vaatii edelleen suuria investointeja, ja siihen meillä ei ole vielä valmiuksia.

15.08 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Haluan käyttää puheenvuoron nimenomaan siitä lähtökohdasta, miten voisimme minimoida haittavaikutukset ja toimia tulevaisuudessa vielä paremmin kuin mitä nykyään toimitaan.

Tässä edustaja Ojala-Niemelä viittasi noihin etäyhteyksiin, ja toki ne kuitenkin esimerkiksi kuntakeskuksista toimivat kohtuullisesti. Mielestäni olisi todella järkevä uudistus todistajankin kohdalla se, että hän voisi antaa todistuksen, todistajanlausuntonsa etänä. Todistajallahan on velvollisuus saapua oikeuskäsittelyyn uhkasakon uhalla, ja oikeastaan siitä syystä tiedän, että ihmiset vähän välttelevät silminnäkijänä toimimista, koska eivät halua uhrata sitä päiväänsä oikeuskäsittelyyn siitä saatavan mitättömän kulukorvauksen tähden. Luulisin, että tällainen etätodistaminen olisi järkevä askel kohti tulevaisuutta.

Toinen asia, mihin tässä jo useammassakin puheenvuorossa viitattiin, on turhien käsittelyjen saaminen kokonaan pois oikeussalista ja myös oikeusoppineilta muutenkin. Esimerkiksi Maanmittauslaitos on tehnyt hyvää työtä, nykypäivänä kiinteistöjen kauppakirjoja ei välttämättä tarvitse oikeusoppineilla asti käyttää. Mutta myöskin monet oikeusprosessit voitaisiin käydä kevyesti sovittelemalla keskenään vähän alemmalla tasolla. Ja mielestäni tämä olisi sekä asiakkaan että yhteiskunnan kannalta erittäin järkevää toimintaa.

15.10 Anna-Maja Henriksson r: Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Hallituksen esittämä käräjäoikeusuudistus vähentää rajusti maamme käräjäoikeuksia ja istuntopaikkoja. Toimiva oikeudenhoito on kuitenkin yksi oikeusvaltiomme peruspilareita. Siksi hallituksen käräjäoikeusuudistus on mielestäni hyvin lyhytnäköinen. On selvää, että valtiontaloutta on tasapainotettava, mutta käräjäoikeuksien lakkauttamisesta saatavat säästöt ovat erittäin pienet verrattuna siihen vahinkoon, mitä lakkauttamiset aiheuttavat ja voivat aiheuttaa. Puhutaan ihan murusista, kun puhutaan nyt tästä säästötavoitteesta, muutama miljoona vuodessa, mutta kansalaisten osalta puhutaan suurista asioista, puhutaan perustavaa laatua olevasta oikeusturvasta.

Käräjäoikeusverkoston uudistamista selvitettiin jo viime vaalikaudella ollessani itse oikeusministeri, ja silloin totesin selkeästi, että en voi hyväksyä virkamiesten tekemää selvitystä. Sanoin silloin näin: "En voi hyväksyä työryhmän esittämiä malleja käräjäoikeusverkoston kehittämiseksi. Tämä on täysin virkamiespohjainen selvitys, johon päättäjät saavat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

tulevien vaalien jälkeen ottaa kantaa. Omasta mielestäni esitettyt mallit ovat liian radikaaleja. Myös muita vaihtoehtoisia malleja olisi hyvä selvittää."

Nykyiselle keskustavetoiselle hallitukselle tuomioistuintoiminnan keskittäminen ei selvästikään ole ongelma, ei näytä olevan muunkaan toiminnan keskittäminen. Kansalaisille se kuitenkin on, kun etäisyydet lähimpään toimipisteeseen pitenevät. Oikeudellisten palvelujen saatavuus heikkenee ja riippuu yhä enemmän siitä, missä kansalainen asuu. Tämä ei ole oikeudenmukaista. Huomionarvoista on myös, että kärjäoikeuksia ja niiden toimipisteitä ehdotetaan lakkautettavaksi etenkin kaksikielisillä paikkakunnilla. Tämä on selkeä poliittinen valinta hallituksen taholta.

Värderade talman! Svenska riksdagsgruppen och svenska folkpartiet kan inte godkänna regeringens drastiska nedskärningar i antalet tingsrätter och tingsplatser. Man kan fråga sig ifall det verkligen handlar om en slump att de tvåspråkiga orterna är överrepresenterade på listan över de orter där verksamhet dras in. Borgå, Raseborg, Jakobstad, Kyrkslätt, Kristinestad, Kimitoön, listan är lång. Det verkar tyvärr handla om ett medvetet politiskt val från regeringens sida.

Rätten att få service på sitt eget modersmål är särskilt viktigt i samband med domstolsbehandling och de ofta mycket komplicerade juridiska ärenden som det gäller. Det handlar om människors grundläggande rätsskydd. Tingsrättsreformen äventyrar denna rätt.

Minimikravet i tingsrättsreformen måste vara att det finns tillräckligt antal språkkunniga domare vid tingsrätterna också i framtiden. Men det handlar inte enbart om domare. Det handlar också om språkkunnig kanslipersonal vid domstolarna. Då den enskilda medborgaren tar kontakt med domstolen är det oftast med kanslipersonalen man talar. Då tingsrättskanslierna inte längre finns på tvåspråkiga orter blir det särskilt svårt att rekrytera språkkunnig kanslipersonal. Det här är helt uppenbart, det är synd bara att regeringen väljer att blunda.

Tingsrättsreformen har också konsekvenser med tanke på utbildningen av framtida domare som kan svenska. Om regeringen får sin vilja igenom kan domstolspraktik i framtiden endast utföras på svenska vid Ålands tingsrätt, och där finns i så fall två notarieplatser. Värderade regering, det här hoppas jag att ni ändrar på.

Arvoisa ministeri, miten oikeudellisten palvelujen alueellinen saatavuus voidaan turvata yhdenvertaisesti kaikille kansalaisille samalla kun etäisyydet pitenevät? Tämä on kysymys, jonka olemme monet esittäneet. Ja miten hallitus aikoo taata, että kansalaisten kielelliset oikeudet turvataan kärjäoikeusuudistuksen yhteydessä käytännössä? Sanon tässä niin kuin presidentti totesi, kun hän vahvisti päivistysuudistuksen: kielellisten oikeuksien on toteuduttava myös käytännössä.

Ja arvoisa ministeri, toivon, että nyt, kun tämä laki etenee lakivaliokuntaan, voisitte olla avoin sille — mitä tulee näihin tuomarin harjoittelupaikkoihin — että voitaisiin saada aikaiseksi muutos, joka mahdollistaisi myös sen, että myös Manner-Suomessa olisi harjoittelupaikkoja, joissa vaaditaan täydellinen ruotsin kielen taito. Muuten tässä vaarannetaan pitkällä tähtäimellä sitä, että meillä on todella kaksikielisiä tuomareita. Tässä on nyt käymässä niin, että ne kolme paikkaa, jotka Vaasan kärjäoikeudessa on, ovat nyt siirtymässä suomenkielisiksi, ja se tarkoittaa sitä, että on ainoastaan kaksi paikkaa Ahvenanmaalla. Tämä ei ole oikeudenmukaista, ei nuoria juristeja kohtaan. Ja nuoria juristeja ei saisi koh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

della eriarvoisesti äidinkielen perusteella. Pitäisi olla mahdollisuus auskultoida myös ruotsiksi, kunnes myös suuri suomen kielen koe on saatu kirjoitettua.

Arvoisa puhemies! Toivon, että ainakin näistä kysymyksistä voidaan keskustella. Toivon myös, että ministeri ja ministeriön virkamiehet lukevat tämän päivän Hesarissa olleen käräjälaamanni Mika Illmanin kirjoituksen. Se on erittäin asiallinen. Muistutan myös siitä, että yli 60 prosenttia lausunnon antajista on ollut tätä uudistusta vastaan. Muistutan myös siitä, että Lakimiesliitto on katsonut, että tämä myös heikentää lakimiespalveluja ympäri Suomea. Ja haluan lopuksi todeta, että toivon, että avoimin mielin mennään nyt eduskuntakäsittelyyn ja että siellä vielä pystytään tekemään viisaita ratkaisuja, jotka veisivät tämän uudistuksen parempaan suuntaan.

Ja lopuksi en voi olla huomaamatta sitä, että jostain ihmeen syystä Pietarsaaresta vietään käräjäpaikka, mutta Kauhavalla se säilyy. Pietarsaaren kaupunki on 50 000 asukkaan seutukaupunki. Niin kuin edustaja Kääriäinen tässä totesi, seutukaupungit ovat häviäjiä tässä uudistuksessa. Kauhavalla istutaan paljon vähemmän käräjiä. Siellä kuitenkin säilyy käräjäpaikka. Mistäköhän syystä?

15.17 Kimmo Kivelä ps: Puhemies! Historian kuluessa usein välttämättömät uudistukset ovat lähteneet liikkeelle vasta pakon edessä, ja tässä uudistuksessa on osittain siitä kysymys. Nimittäin käräjäoikeusprosesseissa on paljon yksinkertaistamisen varaa ja mahdollisuuksia ja mahdollisuuksia hyödyntää modernia teknologiaa, mutta samanaikaisesti meidän on aidosti oltava huolissamme niistä asioista, joita tässä lähetekeskustelussa on tullut esille. Elämme pitkien välimatkojen päässä, pitkien välimatkojen maassa, ja kansalaisten oikeusturva on aina ajankohtainen kysymys.

Tässä keskustelussa nimenomaan pohjoissavolaiset edustajat ovat perustellusti olleet huolissaan ja ovat olleet täällä äänessä. Meiltä on kaksi eli Varkaus ja Iisalmi lähtemässä, ja kyselemme aidosti sen perään, tulevatko kustannukset jonnekin muualle suurentuvina matkakuluina. Kenties kulut siirtyvät oikeusministeriön hallinnonalalta poliisin hallinnonalalle lisääntyvässä määrin. Käykö niin, että Kuopioon sitten keskittyykin jutturuuhka, käsittelyajat pitenevät sen vuoksi, että siellä ei ole yksinkertaisesti riittävästi tiloja, joissa asiat saataisiin joustavasti, nopeasti, inhimillisesti käsiteltyä?

Eli on todellakin välttämätöntä, että lakivaliokunta tätä kysymystä vielä tarkastelee erittäin perusteellisesti.

15.20 Thomas Blomqvist r: Fru talman! Enligt utkastet ska Västra Nylands tingsrätt läggas ner och införlivas i Esbo. Dessutom föreslås att Östra Nylands tingsrätt i Borgå också läggs ner och införlivas i Vanda tingsrätt. Esbo, och särskilt Vanda tingsrätter är båda i praktiken starkt finskspråkiga. Om man jämför Västra Nylands tingsrätt med andra tingsrätter kan man konstatera att det finns ett flertal andra tingsrätter, belägna i regioner med en ungefär likadan eller lika stor befolkning som Västra Nylands tingsrätt men med bättre kommunikationer till närmaste stora tingsrätt, som ändå blir kvar. Till exempel Kymmenedalens tingsrätt har en befolkningsmängd på 173 000 personer, ungefär lika stor som nuvarande Västra Nylands tingsrätt. Den planerade Södra Karelens tingsrätt har en befolkningsmängd på 131 000 personer, alltså mindre än Västra Nylands tingsrätt.

För Östra Nylands tingsrätts del kan man kostatera att Hyvinge bevaras fast där ändå finns bättre tågförbindelser, åtminstone än från Västra Nyland, 30 minuter och endast 60 kilometers köravstånd från Vanda. De här tingsrätterna har inte liksom Västra Nylands

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

tingsrätt en utpräglad uppgift att producera rättstjänster på två språk. Jag hoppas att både lagutskottet och grundlagsutskottet bedömer om det trots allt finns en grund för att hålla kvar tingsrätter i Västra Nyland och i Östra Nyland redan på språklig grund.

Arvoisa puhemies! Kehotan, kuten edustaja Henriksson, kaikkia lukemaan Mika Illmanin kirjoituksen tämän päivän Hesarissa. Hän on kärjätuomari ja oikeustieteen tohtori. Hän perustelee oikein hyvin, miksi sekä läntisellä Uudellamaalla että itäisellä Uudellamaalla pitäisi säilyttää nämä kärjäoikeudet, Porvoossa ja Raaseporissa. Haluan myös vielä keran nostaa esille sen seikan, että Espoon kärjäoikeuden laamanni on todennut, että siellä on vaikeuksia rekrytoida ruotsin kieltä osaavaa henkilökuntaa nykyiseen kärjäoikeuteen, ja tämä asia ei varmaan tule muuttumaan, joten turvallisimmin ja [Puhemies koputtaa] minun kokemukseni mukaan ainoa tapa olisi säilyttää sekä Porvoon että Raaseporin kärjäoikeudet ainakin, niin että siellä toiminta säilyisi.

15.22 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Olemme jälleen sellaisessa kohdassa, jossa voi olla, että tuntuu, että ei tehdä kovin suurta ratkaisua, vaikka se käytännössä on. Mutta silti tehdään, vaikka se käytännössä tuntuu olevan tällaisia käytännöllisiä järjestelyjä, joilla säästetään jopa 7,5 miljoonaa euroa ja niin edelleen. Mutta todellisuudessa vaikutukset ovat paljon paljon kauaskantoisemmat ja säästöjä ei synny. Itse asiassa on riski, että Suomen kaksikielisyyden perustaa murennetaan.

Jos joku kysyy, että mikä tekee Suomen kaksikieliseksi, minä luulen, että melkein jokainen vastaisi, että meillä oikeus käydä oikeutta ja saada oikeudessa palveluja omalla kielellä. Vaikka papereissa ja hallituksen esityksissä lukee selvästi, että nämä "täytyy taata" ja "on turvattava" ja "pitää olla riittävät", me tiedämme kaikki kokemuksesta, että jollei erityisrakenteita pidetä yllä tai luoda, niin todellisuudessa se ei ole niin yksinkertaista. Esimerkiksi tämä riski, että ei ole auskultointipaikkoja muualla kuin kaksi paikkaa Ahvenanmaalla, on ihan selvä, hyvin nopea uhka sille, että ruotsinkielisten tuomareiden määrä tulee vähentymään. Olisi tietenkin hienoa, jos kaikki osaisivat ruotsia ja suomea sen verran, että pystyisivät antamaan niitä palveluja molemmilla kotimaisilla kielillä, mutta me tiedämme, miten tämä tilanne on, ja me tiedämme myös, että jotkut poliittiset voimat myöskin haluavat, että tilanne on sellainen, että ruotsin kieli vähenee täältä Suomesta.

Ajattelen, ehkä en voi olla ajattelematta, arvoisa oikeusministeri, että teidät on jätetty nyt niin kuin hiukan stereotyyppisen perussuomalaisen asemaan yksin hallituksessa ja vetämään alas ruotsinkielisiä palveluja ja että muut hallituspuolueet pääsevät tästä aika helpolla. Hallitus tietenkin kokonaisuudessaan vastaa tästä.

On ilmeistä, että lakivaliokunta tulee tarkastelemaan tätä ja joutuu selvittämään, millaisia toimenpiteitä me tarvitsemme ihan käytännössä, jotta nämä oikeudet ja oikeusturva säilyvät ja jotta oikeusjärjestelmä säilyy laadukkaana jokaiselle, [Puhemies koputtaa] mihin liittyy ja kuuluu myöskin kielelliset oikeudet. — Kiitos.

15.25 Mats Löfström r: Värderade fru talman! Svenskspråkiga begår också tyvärr brott och blir anklagade. Men förändringen riskerar att urgröpa rättsskyddet för svenskspråkiga ifall man inte kan garantera att domarna förstår den anklagades eller målsägandes språk, inte bara i tingsrätter utan också i hovrätter. Det här kan redan i dag i praktiken vara fallet, och att två svenskspråkiga parter därför väljer att använda finska i praktiken eftersom man inte litar på att domstolens kunskaper i svenska är tillräckliga i praktiken och att man är

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

oroade för att det kan påverka domslutet. Men alla kan inte finska och reformen riskerar därför att undergräva rättsskyddet för svenskspråkiga vilket är ytterst allvarligt. De summariska tvistemålen är mycket viktiga för Ålands tingsrätts verksamhet och jag hoppas verkligen att de summariska tvistemålen fortsättningsvis kan bli kvar på Åland.

Nätverket av hovrätter berörs inte i det här lagförslaget men det finns en oro över att det skulle ske förändringar också i nätverket av hovrätter i framtiden. Antalet hovrätter är redan i dag rätt lågt i landet. Att sjörättsliga ärenden till exempel planeras att flyttas från Åbo till Helsingfors är oroväckande i det här hänseendet.

Haluan siksi kysyä ministeri Lindströmiltä: Onko muutoksia suunnitteilla hovioikeuksien osalta? Ahvenanmaalaiset valittavat päätöksistä Turun hovioikeuteen, joka jo nykyisellään sijaitsee aika kaukana. Kysynkin: onko muutoksia suunnitteilla hovioikeusverkostoon? Toivon, että asia ei ole näin, koska hovioikeuksien väliset etäisyydet ovat jo nyt pitkät.

15.26 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Kun kärjäoikeuksien toimipistemäärä laskee 57:stä 36:een, niin totta kai etäisyydet monella tavalla kasvavat, ja kyse on asiakkaan oikeusturvan ydinsisällöstä ja oikeuden saatavuudesta, kuten täällä on moneen otteeseen todettu. Kuitenkin olisi tärkeää, että henkilökohtainen asiointi kohtuuetäisyydellä sijaitsevassa palvelupisteessä säilyisi ja turvattaisiin jatkossakin.

Millä tavalla tämä voisi sitten tiukassa taloustilanteessa kaiken kaikkiaan jatkossa toteutua, niin yksi keino siihen varmaan olisi se, että kuntiin perustettaisiin näitä yhteisiä palvelupisteitä, joista olisi saatavissa joko henkilökohtaista tai etäpalvelua myös oikeudenhoitoon liittyvissä asioissa. Ymmärrän sillä tavalla, että tämä käytännössä edellyttäisi vain joitakin hyvinkin vähäisiä lainsäädäntömuutoksia sekä ennen kaikkea valtion ja kuntien viranomaisten välistä yhteistyötä. Kysymys ei ole edes resursseista vaan yhteistyön uudesta avaamisesta ministeriöitten sekä valtion ja kuntien välillä. Kysymyshän on ennen kaikkea siitä, että pyritään nämä palvelut turvaamaan myös täällä oikeuspuolella mahdollisimman laadukkaasti.

Minä toivoisin, että tätä nyt sitten valiokuntakäsittelyssä myös pohditaan, mitä ikään kuin tilalle. Toivoisin tietysti myös sitä, että ministeri arvovallallaan ja oikeusministeriö myös olisivat tässä kuntien yhteispalvelupisteasiassa hyvin aktiivisia kuntiin ja muihin ministeriöihin päin.

15.28 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys kärjäoikeusuudistukseksi on mielestäni todellista kärjäverkoston rajua leikkaamista, kun miettii sitä, mitä aikaisemmin on tehty. Tämä on niin kuin jatkoa sille. Minusta tässä semmoiset keskeisimmät ongelmat liittyvät aluepoliittisiin kysymyksiin ja kielellisiin oikeuksiin. Kun miettii sitä aikaisempaa, niin jo pelkästään 2000-luvulla kärjäoikeuksia on vähennetty 66 tuomioistuinta nykyiseen 27 kärjäoikeuspaikkaan, ja lisää nyt ollaan esittämässä. Nyt nämä lisäesitykset ovat selkeästi heikentämässä kansalaisten oikeuspalveluiden saantimahdollisuuksia ja samalla heikentävät kansalaisten oikeusturvaa, mitä henkilökohtaisesti pidän erittäin suurena riskinä.

Lisäksi on kysymys aluepoliittisesta valtiohallinnon työpaikkojen alasajosta, kun huomioi sen, että kärjäoikeus käsittelee valtionhallinnon toimijoiden, kuten poliisin, ulosoton, maistraatin, oikeusaputoimiston ja Veron, asioita. Kaikki nämä edellä mainitut viras-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

tot miettivät varmaan jatkossa toimintansa tarpeellisuutta niillä alueilla, missä käräjäoikeus on lakkautettu, ja samalla sitä laajuutta, mitenkä laajoille alueille niitä kanslioita tulee toimimaan, ja se saattaa aiheuttaa lisää valtion kanslioiden lakkauttamisia.

Näillä valtion palvelujen saatavuudella on vaikutusta myös yritysten sijoittumisiin alueilla. Sillä on myös alueiden kannalta elinkeinopoliittista merkitystä. Nyt kun lakkautettavien listaa käy läpi, niin merkille pantavaa on se, että iso osa niistä sijaitsee alueilla, missä on pitkät välimatkat. Ja kun ajattelen esimerkiksi koko Savoaa, niin siellä tapahtuu se, että Savonlinnasta lähtee, Varkaudesta lähtee, Iisalimesta lähtee ja Pieksämäen istuntopaikkakin lähtee pois. Kuitenkin tuommoinen tuntuva isku tällaiselle alueelle tulee olemaan, se tulee lisäämään myös tätä asuinpaikasta riippuvaa ihmisten oikeusturvan eriarvoisuutta.

Lisäksi se tulee lisäämään tuntuvasti todistelukustannuksia, kun todistajien matka- ja ansionmenetyskuluja tulee huomattavasti lisää. Huomioitavaa on myös poliisien määrän vähentyminen ja se, kuinka paljon heidän ajankäyttöään sitoo syytettyjen kuljettaminen tuomioistuinpaikkakunnalle. Tämä tulee osaltaan lisäämään turvattomuutta harvaan asutuilla alueilla, kun poliisit eivät pysty hoitamaan normaaleja työ- ja partio tehtäviään.

Mielenkiintoinen asia oli lukea Tuomariliiton kannanotto asian johdosta. Sen pääsisältö oli sellainen, että suurentamalla käräjäoikeusalueita ei saavuteta säästöjä, hankkeen ajoitus on epäonnistunut, tarvitaan laajempi selvitys ennen kuin tehdään pitkälle tulevaisuuteen tähtääviä päätöksiä. Edellisen, vuonna 2010 tehdyn uudistuksen jälkeen, jolloin vähennettiin 24 käräjäoikeutta, kattavaa kokonaisvaikutusta ei olla kuitenkaan tehty, ja olisi toivonut, että se olisi ollut ensin valmiina, kun oltaisiin tähän lähdetty jatkotoimenpiteitä tekemään.

Mielestäni nämä käräjäoikeuspaikkojen lakkauttamiset Varkaudessa tai muuallakaan alueella eivät ole järkeviä vaihtoehtoja kokonaisuuden kannalta, vaan ne tarvitsisi säilyttää, sillä käräjäoikeuksien aluepoliittinen merkitys on suuri. Minusta olisi parempi ensin selvittää näitten aikaisempien ratkaisujen kokonaistaloudelliset vaikutukset kansantalouteen ja ottaa ensin siitä opiksi, ennen kuin jatketaan käräjäoikeuksien lisäalasajoja.

15.33 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! "Oikeusistuimien yhdistäminen on järkyttävä esimerkki asioiden huonosta valmistelusta ja poliittisesta pelistä. Sellaista ei voida sallia." Näin totesivat kansanedustajat Reijo Tossavainen ja Jari Lindström Kouvolan sanomissa 22.6.2012, kun Kouvolan hovi- ja hallinto-oikeuksien lakkauttamisesta osana hovi- ja hallinto-oikeusverkon uudistamista tuli tieto. Nyt kysyisin ministeri Lindströmilä, kun oikeusverkostosta tässäkin esityksessä on kysymys: mikä on muuttanut mielenne?

Prosessioikeuden emeritusprofessori Jyrki Virolainen on kirjoittanut blogissaan, että "on odotettavissa, että oikeusturva tulee uudistuksen johdosta huonontumaan, kuten esimerkiksi Suomen tuomariliitto on todennut. Uudistuksen myötä oikeusturvan saatavuus heikkenee ja etäisyydet kasvavat. Asianajajien toiminta vaikeutuu, mikä ei tietenkään edistä oikeusturvaa. Käräjäoikeuksien työn selkeä painopiste on suullisissa käsittelyissä, ei kirjallisissa kansliakäsittelyissä, vaikka ministeri, joka on oikeusasioissa maallikko, yritti tiedotustilaisuudessa muuta väittää."

Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Käräjäoikeuksiamme ei tällä hetkellä vaivaa joukkotilaisuuden vaiva. Kun verkostoa leikataan lähes kolmannes, 27:stä 20:een, ei se voi millään ajattelulla parantaa oikeudenhoidon laatua. Perustuslaki määrää käsittelyaikojen kohtuullisuudesta. Verkoston leikkaus tietää käsittelyaikojen venymistä eikä mitenkään lyhen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

nä käsittelyaikoja. Miten takaatte tämän jälkeen tuomioistuinten mahdollisuuden toteuttaa perustuslaissa määritellyjä tehtäviään? Miten te, arvoisa ministeri, määrittelette kohtuullisen käsittelyajan? Tiedossa olevan todellisuuden vallitessa te silti uskallatte esittää näin mittavaa käräjäoikeusverkoston leikkausta.

15.35 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Esitys käräjäoikeusverkoston uudistamiseksi ja supistamiseksi on kieltämättä ongelmallinen, mutta se on myös tämän ajan asia, elikkä meidän tulee ottaa huomioon valtiontalouden realiteetit, maailman nopeutuminen, digitalisaation eteneminen ja niin edelleen. Se, mikä oli 10 vuotta tai 20 vuotta sitten hyvää, ei välttämättä tänä päivänä enää sitä ole. Meidän on joka tapauksessa tässä kehityksessä pysyttävä mukana ja modernisoitava näitä eri prosesseja, ja tämä koskee myös oikeusministeriön hallinnonala, kuten ministeri omassa puheenvuorossaan totesi.

Se, että kielellisistä oikeuksista kannetaan tässä keskustelussa suurta huolta ja ministeri on itse paikalla tätä kuulemassa, on äärimmäisen tärkeä asia. Ja kuten ministeri totesi, kielellisiin oikeuksiin tällä uudistuksella ja käräjäoikeusverkoston harventamisella ei kajota. Jos sitten tämän prosessin aikana tai sitten lain voimaan jo tultua moista ongelmaa havaitaan, totta kai siihen pitää puuttua kovalla kädellä heti ja korjata ne virheet. Perustuslakimiehen turvaa, että jokaisella kansalaisella on oikeus asioida sekä tuomioistuimissa että viranomaisissa ja saada sieltä sitten ratkaisu kohtuullisessa ajassa omalla äidinkielellään. Si tähän tämä perustuslain kirjain tarkoittaa, ja tästä kirjaimesta on tiukasti pidettävä kiinni. Lakivaliokunta on tässä asiassa kyllä erittäin korkean temppelin harjalla, ja tämän lähetekeskustelun henki on varmaan välittynyt lakivaliokunnan jäsenille ja puheenjohtajalle, joten tätä asiaa tullaan kyllä varmasti siellä sitten tarkasti käsittelemään ja tämän keskustelun aikana esille nousseet ongelmat otetaan huomioon.

Tärkeää on kuitenkin tässä uudistuksessa se, että oikeusprosesseja kehitetään sinänsä. Kun meillä iso osa riitajuttuja menee käräjäoikeuksiin ja pyörii siellä pitkiä, pitkiä aikoja, niin kyllä siinä prosessissa tulisi ottaa huomioon myös sovittelumahdollisuuden parantaminen ja nimenomaan niin, että saataisiin niitä juttuja käsiteltyä nopeasti ja sieltä sitten päästäisiin eteenpäin.

Suomi on menossa hyvin huolestuttavaan suuntaan varsinkin hallinto-oikeuspuolella. Meistä on tulossa tämmöinen hallinto-oikeusyhteiskunta, jossa lähes jokaisesta asiasta voi valittaa hallinto-oikeuteen. Jutut seisovat pitkään, pitkään ja pitkään, ja se aiheuttaa valtavia kustannuksia, ja ennen kaikkea investoinnit viivästyvät ja syntyy työttömyyttä ja turhia kustannuksia. Tämän takia, vaikka tämä nyt on tietenkin tätä prosessioikeuden asiaa ja käräjäoikeusasiasia, toivon kuitenkin, kun ministeri on paikalla, että myös tätä hallintopuolta kopaistaisiin. Meillä on valtava määrä erilaisia oikeudenkäynnin kannalta ihan käsittämättömiä menettelyjä, joissa vähäpätöisestä asiasta hallinto-oikeuden ratkaisun saaminen kestää vuosia, ja se ei ole minun mielestäni mitenkään perusteltua.

Kerron yhden esimerkin, kun on tilaisuus siihen. Muutamaa valokuituverkkoa kun Ilo-mantsiin rakennettiin, siihen liittyvän viranomaispäätöksen saaminen aivan yksinkertaisesta asiasta, saako julkisen, yleisen tien ali vetää piuhan sellaisella uudella tunkkausmenetelmällä, jossa tehdään putki tien alle ja sitten siihen putkeen sijoitetaan kaapelit, tämän luvan saaminen, kesti 8 kuukautta. 8 kuukautta paperit seisoivat tamperelaisen viranomaisinsinöörin pöydällä, ja 8 kuukauden kuluttua tuli ratkaisu. Eihän tässä ole mitään järkeä tässä hommassa. [Ilkka Kanerva: Puhuja on oikeassa!] Tällaisten asioiden pitäisi selvitä yhdessä päivässä, periaatteessa puhelinsoitolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

Uskon, että prosessipuolella myös käräjäoikeusasiassa pystymme etenemään, saamaan järjevoitettyä näitä prosesseja. Tällainen menettely, jossa asioita viivästytetään ja monesti oikeudenkäytöstä on tullut yksi yhteiskunnallisen kehityksen jarrumuoto, ei mielestäni sovi. Tämän takia toivon, että tämän lain käsittelyn yhteydessä myös prosesseihin kiinnitetään huomiota, ja ministeri tietenkin osaavana henkilönä tätä asiaa prosessipuolelta lähtee viemään vahvasti eteenpäin, että saamme silläkin puolella mentyä eteenpäin.

On tärkeää myös se, arvoisa rouva puhemies, että kunnallinen oikeusapu toimii tämänkin jälkeen hyvin ja siihen kiinnitetään suurta huomiota. Monelle ihmiselle on tärkeää, että kunnallinen oikeusapu on saatavissa nopeasti ja siellä pystyy asioimaan, ja jos käräjäoikeuteen joitakin asioita menee, niin tarvittaessa saa sen oikeusavun sieltä kunnallisesta oikeusavusta itselleen ja sitä kautta vietyä asiaa eteenpäin, jolloin myös taloudellisen puolen elikkä kustannukset pystyy pitämään kurissa. Tämähän on monelle kansalaiselle henki ja elämä. Nimittäin juristin palkkaaminen monessa asiassa suoraan on niin kallista touhua, että tavan eläkeläiselle esimerkiksi se ei ole mitenkään mahdollista.

Tärkeintä on kuitenkin se, että kehitämme näitä järjestelmiä ja suomalaista lainsäädäntöä ja ennen kaikkea pyrimme hallitusohjelman mukaisesti torjumaan turhaa byrokratiaa, vähentämään sitä ja säästämään kustannuksissa. Mutta kirkkaana on pidettävä kuitenkin se perusasia mielessä, kuten ministeri aiwan totesi, että jokaisen tulee saada se oma tuomioistuin päätöksensä kohtuullisessa ajassa ja että se nimenomaan on myös lainvoimainen, että valitustiekin on olemassa. Toivotaan kuitenkin niin, että tämä valitusoikeuksien olemassaolo ei aiheuta sitä, että meillä tässä maassa kaikki jutut seisovat ja mikään asia ei etene.

15.41 Maria Tolppanen sd: Arvoisa puhemies! Tämä on valtava lakikokonaisuus, mitä nyt ollaan uudistamassa. Tässä on monessa kohtaa vaara, että lapsi menee niin sanotusti pesuveden mukana. Yksi on esimerkiksi ryhmäkanneasiat. Tällä hetkellä toimivaltaisia käräjäoikeuksia ryhmäkanneasioissa on viisi, ja nyt niitä sitten pienennetään yhteen. Kaikki ryhmäkanteet tulevat Helsinkiin syynä se, että niitä ei ole juurikaan ollut, ja näinhän se on. Esimerkiksi kuluttaja-asiamieheltä ei taida olla vielääkään yhtään ryhmäkannetta edennyt oikeusasteeseen saakka, tai jos on, niin niitä on korkeintaan yksi tai kaksi. Sen lisäksi ammattiyhdistysliike on pitkään ajanut ryhmäkanneoikeutta, mutta sitä ei tunnu sinne tulevan, ja tässä on nyt lain henki sellainen ja koko henki tätä asiaa ajatellen sellainen, että ryhmäkanteita ei tässä maassa ole, ei tule ja ei tule edes tulevaisuudessakaan. Ne lakaistaan maton alle. Tämä on aikamoista oikeusturvan etukäteistä kaventamista: pidetään huoli siitä, että oikeusturva ei voi kansalaisten osalta laajentua tulevaisuudessakaan. Tämä on erittäin, erittäin vaarallista.

Sen lisäksi se, mikä tässä on tosi kummallinen asia, on se, että tässä perustelussa sanotaan ihan selvällä suomen kielellä, että syy tähän koko hommaan on valtiontalouden tila. Onko juuri näin, että maassa, jossa Montesquieun oppi on käytössä, raha on se, joka määrittää Montesquieun opin käytön ja sen, millä tavalla sitä käytetään? Koska meillä on riippumattomat tuomioistuimet, me emme voi puuttua niihin mitenkään muuten kuin rahan voimalla: voimme sitten tehdä niin kuin haluamme ja saamme oikeuslaitoksen sellaiseksi kuin tässä salissa kulloinkin istuva hallitus haluaa.

Sitten, arvoisa ministeri, kysyn: miten olette ajatellut hoitaa ylipäätään uusien nuorten ruotsinkielisten tuomareiden valmistumisen ja toimimisen ja sen, että he pystyvät saamaan koulutuksensa loppuun ja myöskin auskultointinsa loppuun, jotta myöskin ruotsinkielinen väestö saa asianmukaista kohtelua tuomioistuimissa?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

15.43 Mikaela Nylander r: Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin siitä, että ministeri on täällä kuuntelemassa meitä nyt koko keskustelun aikana. Olen lukenut tätä hallituksen esitystä ja tietysti erityisen hyvin näitä kappaleita, missä kirjoitetaan kielellisistä oikeuksista. Aika moneen otteeseen tässä todetaan, että pitää olla riittävä määrä tuomareita ja riittävä määrä muita henkilöstöryhmiä. Mikä on se riittävä taso, ja miten sitä määritellään? Siellä luetellaan näitä erilaisia, kuinka monta esimerkiksi näitä kielituomareita tulee olla, mutta tehdäänkö sitten jossain vaiheessa arviointi siitä, toteutuvatko kielelliset oikeudet käytännössä ja miten sitten voidaan vaikuttaa siihen? Esimerkiksi Helsingissä tiedetään tänä päivänä, että siellä on, jos muistan oikein, kolme kielituomaria. Me tiedämme tällä hetkellä, että moni ruotsinkielinen valitsee, että käydään sitä oikeudenkäyntiä suomeksi, koska voi olla kahden vuoden jono päästä eteenpäin. Tämä minua huolestuttaa, miten määritellään riittävä määrä, missä vaiheessa arvioidaan ja ryhdytäänkö toimenpiteisiin, koska me tiedämme, että käytännössä meillä on valtavia haasteita tämän asian kanssa.

Och jag hoppas verkligen att grundlagsutskottet och lagutskottet tittar på det här, hur man i praktiken och fortlöpande ska kunna trygga tillgång till svenskspråkig service vid tingsrätterna.

Puhemies Maria Lohela: Kello on nyt 15.45, joten aiemmin ilmoitetun mukaisesti keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Keskustelua ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.45.

Keskustelua jatkettiin kello 17.38.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn 8. asiakohdan käsittelyä.

17.39 Ilkka Kanerva kok: Arvoisa puhemies! Juhlan kunniaksi ja vähän väljemmän aikaraamin turvaamiseksi ajattelin tulla eteen odotettuani puheenvuoroa eduskunnan istunnon alkamisesta, kello 14:sta, lähtien, ja nyt saan palkintoni niiden minuuttien puitteissa, kun tässä on mahdollisuus itseään ilmaista tämän asian käsittelyn yhteydessä.

En aio, arvoisa puhemies, puuttua siihen, mitä täällä debatissa aikaisemmin tapahtui keskusteltaessa käräjäoikeuksien määrästä, lähinnä niiden alueellisesta vaikuttavuudesta ja taloudellisista seurausvaikutuksista tällä uudistuksella, vaan puutun erääseen yksityiskohtaan, joka on asiallisesti kuitenkin varmasti valiokunnassa, lakivaliokunnassa, tarkastikin arvioitava, ja toivon, että näin tulee myöskin käytännössä todellakin tapahtumaan. Ja se on se, millä tavoin merioikeusasioiden käsittely on perusteltua keskittää tämän uudistuksen myötävaikutuksella, sillä myös tämä puoli on tämän uudistusesityksen eräs sisällöllinen ulottuvuus.

Ideanahan on se, että merioikeusasioitten keskittämisellä haetaan tietysti parasta vaihtoehtoa, ja ymmärrän hyvin sen, että muun muassa sähköisen asioinnin mahdollisuuksien lisääntyminen ja videoneuvottelumahdollisuuksien hyödyntäminen ovat sellaisia näkökan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2017 vp

toja, jotka hyvinkin puolustavat sitä, että myöskin keskittämistä tässä suhteessa voi käytännössä todellakin tapahtua, sillä käsiteltävien asioiden lukumäärä on kohtuullisen vähäinen ja niissä käytettävä asiantuntemus vaatii erityisasiantuntemusta tietysti meriasioiden ympärillä. Toisin sanoen siis monet seikat puoltavat merioikeusasioitten keskittämistä, kuten tässä ajattelussa on perustaltaankin lähdetty, ja sitä viedään tässä esityksessä eteenpäin. Mutta se, että merioikeusasiat keskitettäisiin, ei tietenkään voi olla peruste sille, että Manner-Suomen merioikeuksien keskittäminen tapahtuu yhteen ja nimenomaiseen kärjäoikeuteen, tässä tapauksessa Helsingin kärjäoikeuteen, ehkäpä Ahvenanmaan ohella.

Parhaiten puolueettomien asiantuntijoiden mielestä asiassa on huomattava nimittäin se, että merioikeusasioitten koulutus ja se kaikki siihen liittyvä tutkimus on Suomessa keskitetty Suomen Turkuun. Nykyisistä merioikeusasioita käsittelevistä kärjäoikeuskaupungeista vain ja nimenomaisesti Turussa on mahdollisuus opiskella merikapteenin koulutusohjelmaa Yrkeshögskolan Noviaassa, ja myös Suomen yliopistoista merenkulkualaa tutkitaan ja opetetaan ainoastaan, pelkästään ja vain Suomen Turussa, eli merijuridiikkaa Åbo Akademiassa ja merenkulkualaa Turun yliopiston Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskuksessa.

Tämä edellä mainittu merioikeudellinen asiantuntemus on se, mikä takaa riittävät koulutetut tuomioistuinten asiantuntijaresurssoinnit ja toisekseen mahdollisuuden valita mahdollisimman puolueettomat asiantuntijat asioiden, tietysti aina kompleksisten asiakokonaisuuksien, käsittelyyn. Merioikeusasioitten käsittelyssä tarvitaan usein molempien kotimaisten kielten osaamista. Varsinais-Suomen kärjäoikeuden osalta tämä ei ole ongelma, sillä viran saamisen edellytyksenä on täydellinen suomen ja ruotsin kielen taito niin monilla, että se kevyesti täyttyy Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa. Merioikeusasiat on Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa keskitetty jo lukuisia vuosia samoille kärjätuomareille, joilla on erinomainen pätevyys tämän asiaryhmän juttujen hoitamiseen.

Tietenkin Helsingin kärjäoikeus on asia- ja henkilöstömäärältään Suomen ylivoimaisesti suurin yksikkö. Muistiossa kuitenkin tämän asian osalta todetaan esimerkiksi sotilas-oikeudenkäyntiasioitten osalta, ettei tätä muutoinkin suurta, jo ennestäänkin suurta, kärjäoikeutta ole syytä rasittaa tällä nimenomaisella asiantuntijuudella edellyttävällä resurssilla ja alueella. Sama peruste pätee vielä paremmin kaikkien merioikeusasioitten siirtämiseen muista kärjäoikeuksista Helsingin kärjäoikeuteen. Jään kysymään, miksi näin tehdä, lisäresurssoida yhtä kärjäoikeutta, kun ilman resurssilisäystä ja valtavan suurella asiantuntemusinfrastruktuurilla asia olisi hoidettavissa toisella tavalla. Merioikeuksien ennakoitu käsiteltävien asioiden vuotuinen määrä ei aiheuta nimittäin lisähenkilöstön tarvetta Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa.

Puhemies! Koska Helsingin kärjäoikeuden laajentaminen entisestään ei näyttäisi olevan toiminnallisesti eikä taloudellisesti perusteltua ja koska Varsinais-Suomen kärjäoikeudessa on aina käsitelty merioikeusasioita tähän asiapiiriin perehtyneitten tuomareitten avustuksella, on kaikki syyt lähteä siitä, että tämä asia perusteellisesti selvitetään, punnitaan ja arvioidaan asianomaisessa valiokuntakäsittelyssä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.